

stupom (uz vaš nastup), upitat ćemo druga Lipovčak Bojana (treba sklanjati oboje: ime na prvom mjestu, a zatim prezime; zanimljivo je da su toga istog čovjeka u jednoj kasnijoj emisiji najavili kao Lipovščaka, što je nedopustiva neujednačenost), Marđević/Mároević (trebalo je dosljedno izgovarati to prezime, jer ovako ne znamo kako se taj čovjek zapravo zove), mahinalno (makinalno), klijetka srca (srčana klijetka), iskoristiti će, biti će i sl. (u takvu obliku futura I. infinitiv gubi krajnje i — iskoristit će, bit će), letilica (letjelica), šumila (šumjela), saznanja (značenja saznanja i spoznaje su se polarizirala, ne valja uvijek upotrijebiti saznanje umjesto spoznaje), polsatni (polusatni), da u potpunosti ispuni (zašto ne: potpuno?), možete li nam kazati o toj temi? (a što?), treba shvatiti kao svojevrsni fenomen (treba: svojevrsan fenomen), umro je u svojoj 64. godini (a u čijoj bi još mogao?), koji se je usudio (kod povratnih glagola u perfektu se prezent pomoćnog glagola biti izostavlja u 3. licu jednine), nedaleko Rijeke (treba: nedaleko od Rijeke), prisjetit ćemo se na Paula (prisjetiti se koga), Žamahirija (Džamahirija), Dora Fanova (Pfanova), Kosta Racin (to je pseudonim i glasi Kočo Racin).

Nerazlikovanje č/ć: noć (noć), časkanje (ćaskanje), Parač (riječ je bila o Paraću), završeci nekih prezimena na -ić, koje smo čuli kao da su -ič.*

PITANJA I ODGOVORI

RELJEF ILI RELIJEF

Čitatelj I. Š. piše: »Potpuno sam u nedoumici u pogledu ispravnog pisanja ... riječi — *relijefa* — pa vas molim da u jednom od idućih brojeva vašega časopisa napišete o tome kraći osvrt.

Lektori hrvatskog jezika mi u svakom članku riječ *relijef* redovito ispravljaju u *reljef*. Međutim, B. Klaić nas u svom Rječniku stranih riječi, izraza i kratica (1951) kod riječi *relijef* upućuje na *relijef*. Što je zapravo ispravno: *reljef* ili *relijef*?«

Vjerujući da postavljeno pitanje tišti i mnoge druge čitatelje Jezika, donosimo »o tome kraći osvrt« kako nas je zamolio čitatelj I. Š.

Već je i naš čitatelj I. Š. upozorio da lektori ispravljaju *relijef* u *reljef*, iako se u stručnoj jezičnoj literaturi nalazi i dopušta i lik *relijef*. Mogli bismo u prilog i jednoga i drugoga načina pisanja (i izgovora) navesti mnogo dokaza, ali se time ne bismo približili rješenju upravo zbog toga što su brojne i jedne i druge potvrde. Danas nam ne mora biti sasvim mjerodavno ni stanje u starijim jezičnim priručnicima, jer upotrebom riječ, osobito kad je tuđica kao što je *relijef/relijef*, može mijenjati i glasovni sastav i naglasne osobine, prilagođujući se sustavno sve više našim izvornim riječima. O tome svjedoči i promjena u Klaićevu rječniku. Dok se u izdanju iz 1951. godine, kako je to zapazio naš čitatelj I. Š., *relijef* upućuje na *relijef*,

*Isti tekst u gotovo nepromijenjenu obliku (imala sam nekih primjedaba i na sadržaj emisija s obzirom na stručnost) predala sam u srpnju prošle godine Radio-Zagrebu.

u novijim je izdanjima toga rječnika (iz 1958. i 1974. godine) upravo obratno: *relief* se upućuje na *reljef*.

Kao tuđica ta je riječ prvotno preuzeta neizmijenjena: *relief* (franc. relief). Prvo je njezino prilagođivanje našim riječima izvršeno tako da je između samoglasničkoga slijeda *-ie-* (u relief) umetnuto hijatsko *-j-*: *reliefj*; time je ta riječ dobila naš ijekavski lik. Naglaskom je također prilagođena i tako smo dobili *rèljefj*. Kako zanaglasno *-ije-* odgovara drugom zanaglasnom samoglasniku, stupanj prilagodbe lika *rèljefj* naglasno odgovara riječima kao što su: *sèljāk, tǎnjūr, krùmpir* itd., pa bi npr. u genitivu prema *seljāka, tanjūra, krumpira* itd. moralo biti i *reljèfja* (=izgovorno: *reljèfja*). I to bi bilo posve u skladu sa sustavom, otuda i brojne potvrde za takvo pisanje.

Poznato je međutim da se *-ije-*, osobito poslije naglaska, često izgovara *-jē-* // *-je-* i u našim izvornim riječima pa nije neobično što se glasovni slijed *-ije-* mijenja i u toj riječi tako da u daljoj prilagodbi dobivamo *-je-* (*rèljēf // rèljefj*). Kao što je obilježeno, u nominativu se i u takvoj prilagodbi može, zbog položaja u zatvorenom slogu, zadržati dug vokal *e* (=ē); u ostalim padežima vokal je *e* u otvorenom slogu pa nema glasovnih razloga za njegovo duljenje. Tako smo dakle u tom drukčijem stupnju prilagodbe dobili glasovno i naglasno lik *rèljēf // rèljefj*, g. jd. *rèljèfja* (naglasni tip: *òtac — òca, jèzik — jèzika; sèlo — sèla, čèlo — čèla; žèna — žè-nè*), kako je jedino predvidio i Pravopis iz 1960. godine.

Iz svega izlazi da bi moglo biti i *reliefj* i *reljefj*, ali se nametnulo, a onda se i normiralo, *reljef*.

Božidar Finka

ZAPAZENO

NESRETNI ABORĐINI

Evo početka vijesti koja me potakla na ovaj članak:

Australska »dobronamjernost«

SYDNEY — *Za Abordine bi bilo najbolje, smatraju neki rasistički nastrojeni Australci, da ih se skupi na jednom otoku i da se zatim — na njega baci bomba!*

Tako doduše misle i izjavljuju samo neki od 14 milijuna Australaca, među kojima je oko 140.000 starosjedilaca tog kontinenta, poznatih pod imenom Abordini. Navedeno mišljenje najekstremniji je primjer potcjenjivanja i netrpeljivosti prema najstarijim Australcima.

Vjesnik, 15. 3. 1978. 3.

To je prva polovica vijesti, a u drugoj se još dva puta spominju Abordini pa ne može biti sumnje: najstariji se stanovnici Australi-

je zovu Abordini i to je ime veoma poznato. Ako pak zapitate i solidno obrazovanog čovjeka, reći će vam da to poznato ime Abordini nikada dosad nije čuo. A kako će i čuti kad ga nema ni u rječnicima ni u enciklopedijama našega i engleskoga jezika. Nema ga ni u našim enciklopedijama s.v. Australija ni u našim atlasima u kojima se govori o Australiji, npr. u Općoj enciklopediji JLZ, 1, 1977, u Atlasu JLZ, Zagreb, 1974, u Velikom atlasu svijeta, Ljubljana, 1976 (hrvatskosrpsko izdanje priredio Alfonso Cvitanović). Razumljivo je da ga nema ni u školskim priručnicima ni udžbenicima. Kako će ga i biti kad su australski starosjedioci »kršteni« kod nas, i to tek nedavno, negdje potkraj 1975. A zbilje to ovako — (Osvjetlit ću jedan od putova kojima nam dolaze nepotrebni i čudni anglizmi.)

Potkraj 1975. davao se na našoj televiziji dokumentarni film o crnim australskim stanovnicima pod naslovom *Nesretni Australci*.